

NAPREJ

Glasiló jugoslovanske socialno demokratične stranke

Štev. 80.

V Ljubljani, sreda dne 17. oktobra 1917.

Leto I.

Tržaške delavske zadrúge tekóm vojne.

Delo, ki ga je izvršila socialistična stranka potóm svojih konsumnih ustanov in potóm svojih zastopnikov na polju ljudske prehrane, ne bo nikoli dovolj ocenjeno in bo sploh zavzemalo prav važno mesto v krvavi zgodovini te vojne dobe. Socialistična stranka je podala ravno na tem polju dokaz svoje velike zmožnosti in treznosti, dokaz, da je združen proletariát tudi z ozirom na praktične vsakdanje potrebe važen in zrel činitelj, ki razume svojo nalogo vse bolj nego takozvani »poklicani« faktorji, vse bolj nego naša odlična vlada. V tem oziru so podale zlasti tržaške delavske zadrúge dokaz nepričakovane delovne sile in trdne nerazrušljive organizacije.

Vojna je postavila tržaške zadrúge pred hudo izkušnjo. Boriti so se morale proti različnim, vedno hujšim težavam, ki se jih je moralo na vsak način premagati, da ne ostane zadružna družina v najusodnejšem trenutku brez pomoči in opore od strani svoje konsumne organizacije. Vedno večje pomanjkanje blaga, neprestano vpoklicanje nastavljenecv, splošno otežkočenje poslovanja, zanemarjenost oblasti, nezmožnost javnih organov, vse to je stavilo zadrúge pred malodane neodstranljive zapreke. V tem oziru bi znalo vodstvo vsake zadrúge povedati marsikaj važnega. Pa se je vse srečno premagalo, in konsumna družva so ravno spričo takih okolnosti pokazala, da so še vse močnejša in da temelje na vse globokejši podlagi nego se je sploh računalo. Pokazale so, da so živa potreba v današnjih razmerah, da morajo napredovati, ker odgovarjajo gospodarskemu bivstvu sedanje dobe.

Naporno delo tržaških zadrug, stremeče po rednem poslovanju in napredovanju ustanove, je imelo navzlic vsem težavam najpopolnejši uspeh. Delavske zadrúge niso le ohranile svoje stare moči in pomena, postale so še vse močnejše in važnejše, ker so se pod vplivom sedanjih razmer notranje silno ojačile ter pridobile na zunaj največje simpatije od strani vseh konsumentov, ki so imeli priliko spoznati v času najhujše stiske vso neprecenljivo gmotno in moralno korist zadružne organizacije.

Dolgotrajnost vojne je množila neprestano vse te težave, zlasti vsled tega, ker je naraščalo neprenehoma število vpoklicanih sodelovalcev, in se je moralo vsled tega izvršiti vse delo z novim, manj izvežbanim osebjem. Vkljub temu se je pa vzdržalo poslovanje velikega podjetja, ki rasteza svoj delokrog na Trst, Istro in Goriško, v največjem redu. Poročilo vodstva o sedanjem stanju del. zadrug izkazuje sledeče:

Od 36 zadružnih skladišč posluje redno še 27, od 7 mesnic še 2, ustavilo se je nadalje poslovanje zadružne mlekarne v Fari ob Soči. Vkljub temu je narastla razprodaja od K 4.263.869.06 v poslovnem letu 1913-1914 na K 4.911.718.92 v letu 1914-15, ter na K 6.262.462.25 v letu 1915-1916 in na K 8.967.505.48 v letu 1916-1917. Bilanca prvih mesecev tekočega poslovnega leta pa izkazuje nad milijon kron mesečnega inkasa! K temu naj še pripomnimo, da bi bila lahko vsota razprodanega blaga še vse večja, ako bi bile zadrúge sprejele vse one družine, ki

so želele v zadnjih letih pristopiti k zadrugam, čemur bi bilo vodstvo prav rado ugodilo, tudi zato, da dokaže, da so duri konsumnega društva brezizjemno vsem odprte in sicer tudi onim, ki se niso prej zavedali koristi zadružništva. Ali obrata ni bilo pač mogoče razširiti v sedanji razmerah tako, kakor bi pomnoženo število članov zahtevalo, in se je moralo zaradi tega omejiti sprejemanje novih udov le na nujnejše izjeme.

Nadvse razveseljiv napredek izkazuje obenem hranilni oddelek, ki so ga zadrúge ustanovile pred leti in ki kaže že sedaj prav zgovorno na vzpodbujajoče vedno večje zaupanje članov v svojo ustanovo. Mnogo članov je odšlo, mnogi drugi so prišli v stisko in so morali poseči po prihrankih vloženi pri zadrugah, vkljub temu je pa ostala svota vlog vse večja nego svota dvignenega denarja. Od K 590.128.13 vložnih leta 1913-1914, so narastle vloge koncem leta 1917 na K 712.441.25. Z mesecem julijem tega leta je pa hranilni oddelek dosegel svoj prvi milijon vlog! Vodstvo ni moglo pričakovati lepšega razvoja.

Omenjeno bodi h koncu, da so delavske zadrúge izplačale na raznih podporah družinam vpoklicanih in brezposelnih članov ter na bolniški in posmrtniški podpori K 136.002.36 — Zadrúge štejejo danes 14.263 članov. Večina zaprtih skladišč je v goriškem vojnem ozemlju.

Pretečeno leto so zadrúge razdelile 1 in 1/2% dividendo.

Vse to veliko delo je imelo obenem velik vpliv tudi na vso javno aprovizacijsko organizacijo v Trstu in ravno v tem oziru je bila korist del. zdrug najpomembnejša. Saj je znano, da je organizacija aprovizacijske komisije v Trstu enaka organizaciji zadrug. Prodajališča aprov. kom. so urejena po vzoru naših skladišč, kar se je izkazalo nadvse praktično in primerno in za kar gre zahvala ravnatelju Gergichu, ki je zastavil vse svoje moči zato, da se uredi prodajališča po tem vzoru. Delavske zadrúge so nadalje zastopane po ravnatelju Visintiniju v komisiji za določevanje cen, v mestnem gospodarskem odboru, itd. ter po sodr. dr. Puecherju, odnosno po sodr. Pittoniju v mestni aprov. komisiji.

To bi bila v kratkih obrisih delo in stanje tržaških bratskih zadrug, ki so se v dobi kratkih let povzpele do take višine, da igrajo odlično vlogo v tržaškem gospodarskem življenju in da zavzemajo med velikimi avstrijskimi zadružnimi ustanovami četrto mesto, tako da se jih sedaj lahko šteje med velike svetovne strankine organizacije. Slovenskim sodrugom, ki so v tako lepem številu včlanjeni pri tržaških zadrugah in ki so bili med njenimi prvimi ustanovitelji bodo ti podatki v veliko zadoščenje, v dokaz, da ne ostane nobeno trdno zasnovano delo brez uspeha!

K. Kautsky:

Avstrija in Srbija.

Ravno ob času prve razdelitve Poljske je bila zapletena Katarina v vojno s Turki. In ob istem času, ko je zagovarjala pravice disidentov (disident je oni, ki se ne priznava k veri, ki je v deželi običajna, op. ur.) na Poljskem proti jezuitom, je pozivljala z ma-

izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravništvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6, 1. nadstropje, Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 30.—, za pol leta K 15.—, za četrt leta K 7.50, za mesec K 2.50. Za Nemčijo celo leto K 33.60, za ostalo tujino in Ameriko K 42.—. Posamezne številke po 10 vinarjev.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije za list so poštne proste.

Inserati: Enostopna petit vrstica 30 vin.; pogojem prostor 50 vin.; razglasi in poslano vrstica po 60 vin.; večkratni objavi po dogovoru primeren popust.

nifestom Grke, naj napravijo revolucijo. V istini se jej je posrečilo, da je razynela grški upor, a vendar ni mogla priboriti Grkom še popolne neodvisnosti. Oviralá jo je pri tem ljubosumnost Avstrije, ki je s skrbjo gledala, kako narašča ruski velikan v njeni sosesčini. Leta 1774 je dosegla Rusija v miru Kučuk-Kajnardži le amnestijo za Grke in pravico, da nastopi pred sultanom za pravice grško-krščanskega prebivalstva v Turčiji. To pravico je razširila Rusija pozneje v pokroviteljstvo nad kristjani v Turčiji.

Prihodnjo vojno s Turčijo je pričela Rusija na predvečer francoske revolucije (1787.) Sedaj pa v zvezi z Avstrijo. Zopet je pozivala Grke na boj za osvoboditev. Vojna je končala leta 1792. brez dobička za Avstrijo in le z majhnim dobičkom za Rusijo. Bilo je to zadnjikrat, da sta bili Avstrija in Rusija nastopili zvezani proti Turčiji. Odslej je v Avstriji prevladovala skrb, da se ojači Rusija preveč na stroške Turčije.

Zlasti je naraščala ta skrb od tedaj, ko se je zdrobila vojaška sila Napoleonova v njegovem pohodu proti Moskvi ob Rusiji in je nastopil car kot razsodnik Evrope; naraščala je kljub vsej monarhični solidarnosti in je dobila velik pomen za politiko Avstrije, da za vso Evropo. Tem bolj je zato stremela Rusija po tem, da je ne smatra Evropa nič več za osvovjevalno silo, temveč za osvoboditeljico napram Turčiji. Seveda ni mogla Rusija vedno prevarati zapadne Evrope, ki na tudi ni znala postaviti nasproti ruski politiki nobene druge nego te, da se ohrani status quo v Turčiji. To je bila politika, obsojena na poraz, spričo nevzdržnega propadanja Turčije. Rusija je stremila po tem, da napravi evropsko Turčijo odvisno od sebe, ker je ni mogla direktno zavejati. Odvisno jo je hotela napraviti na ta način, da jo razdeli na več monarhičnih malih držav. Te, ljubosumne druga proti drugi, ne bi bile zmožne za politično samostojnost in bi bile vazalne države močnejšega sosedá, kakor države Nemške zveze pred l. 1866. Male države na Balkanu so bile prav tako v interesu carja, kakor male države v Nemčiji v interesu francoskega monarha.

Če bi bila hotela Evropa zabranjevati napredovanje Rusije v evropski Turčiji, tedaj bi ne smela prihajati napram Rusiji z idejo o ustanovitvi veledržave na Balkanu, ki naj bi bila ali narodnostna država, seveda bi bila imela ta le kot republika zagotovljen uspešen razvoj, ali pa vsaj z ustanovitvijo srbsko-bolgarske države med svobodno Rumunijo in Grško.

V resnici je stremela modrost evropske diplomacije za tem, ker že ni mogla zabranjevati nastajanja posameznih držav na Balkanu s pomočjo Rusije, da napravi te države kolikor mogoče majhne, to se pravi, da jih napravi kar najbolj neodvisne od Rusije, ker so take male države preslabotne, da bi se uveljavljale brez tuje pomoči.

Z rusko pomočjo so se osvobodili Grki. Podžgani od Rusije so se uprli leta 1821. Dolga leta so se obupno borili; skoraj bi bili omagali. A Rusija je posegla vmes in napovedala leta 1828. Turkom vojno. Izsilila je leta 1829. Drinopoljski mir, ki je ustanovil samostojnost Grške, prinesel Podonavskim kneževinam pravico, da si volijo kneze same, pravico do lastnih knezov so si znale zavarovati te kneževine vedno in kljub temu, da so ostale pod turškim gospodstvom,

je dobila nad njimi Rusija pokroviteljstvo.

Tudi Srbija je dosegla s tem mirom precejšnje ojačenje svoje samostojnosti. Najprej so se uprli Srbi leta 1804 pod vodstvom Kara Jurija, »Črnega Jurija«, in bratov Obrenovičev.

»Svojo novo vstajo so pričeli s predpogojem, da jo Avstrija odobruje. Že začetkom maja leta 1804. je sporočil Kara Jurij avstrijski vladi, da je Srbija pripravljena vstopiti v kompleks avstrijske monarhije in sprejeti cesarskega princa za deželnega namestnika. Avstrija pa je napravila nekaj neverjetnega: Ni le odklonila srbskega predloga, temveč ga je izdala tudi Rusiji in Turčiji. Rusija se je seveda pripravila takoj, da stopi na mesto Avstrije kot pokroviteljica srbskih kristjanov«. (Bamberg, Zgodovina orientalskih zadev, Berlin 1892, str. 385).

To je bila ena prvih izkušenj z Avstrijo, ki so jo napravili Srbi v svojem boju za osvobojenje. Kara Jurij je poizkušal še večkrat, da bi se približal Avstriji, a vedno z neuspehom. Vojna, ki jo je nato začela leta 1806. Rusija proti Turčiji, je prinesla Srbom pomoč; seveda le za kratek čas, ker Rusija se je morala leta 1812. pobotati s Turčijo, da zbere vse svoje moči proti Napoleonu. Kljub temu je obljubil bukareški mir leta 1812. Srbom amnestijo in samoupravo. Toda pozneje so se morali boriti še trdo za oboje, dokler jih končno veljavno niso priznali v drinopoljskem miru.

Napredovanje ruskega vpliva na Balkanu je bilo Avstriji kaj neprijetno. Večji del je zakrivila Avstrija sama to napredovanje s svojo politiko odlašanja; a tudi ruska državna umetnost tje nadkriljevala avstrijsko, čeprav je bila Rusija zatočišče reakcionarnosti, a se kljub temu ni nič pomišljala, da izkoristi revolucijo.

Ko je Rusija leta 1828. pričela vojno s Turčijo, jo je začela navidezno za varstvo Grkov, katerih zadeva, kot zadeva svobode, je bila popularna pri vseh narodih Evrope, prav tako kakor pozneje zadeva upornih Poljakov. Obenem pa je pridobila Rusija zase francoskega kralja Karla X., ker mu je bila obljubila, če pride do skupne vojne z Avstrijo, nemško ozemlje na levem bregu Rena. Metternich se je pa prestrašil francoskega nasprotnika, že zato, ker se je bal, da pride za svetovno vojno revolucija. Prusija pa je krepko držala z Rusijo. Tako je obstala »sveta alianca« kljub nasprotstvom na Balkanu.

Po porazu revolucije leta 1848. je menil car Nikolaj, da je prišel čas, da enkrat za vselej zadavi turški režim v Evropi. Nevarnost, da ostane Rusija trajno v Carigradu, je bila tako nujna, da sta bili Francija in Anglija prisiljeni na bolj energičen odpor. Na njihovo stran je stopila po nekotnem omahovanju tudi Avstrija. To je pa bilo veliko presenečenje za carja, ki je bil pravkar pomagal ugnati uporne Ogre in je tako rešil vladarstvo Habsburžanov pred poginom.

Ali prav ta revolucija je razkrila novo nevarnost, p a n s l a v i z e m, ideja, da morajo tvoriti vsi slovanski narodi tesno politično skupnost. Ta nevarnost iz Rusije je prav tako ogrožala Avstrijo kot Turčijo.

(Dalje prih.)

Vojna.

Avstrijsko vojno poročilo. Dunaj, 16. okt. (Kor. ur.) Na vzhodnem bojišču in v Albaniji nobenih dogodkov. — **Italijansko bojišče:** Na visoki planoti Banjšica-sv. Duh so se izjalovili italijanski posamezni sunki. Na hribu sv. Gabijela smo preprečili preddela sovražnih oddelkov. — Šef generalnega štaba.

Nemško vojno poročilo. Berlin, 16. okt. (Kor. ur.) Z a p a d n o b o j i š č e: Arm. sk. prestol. Ruprehta Bavarskega: Včerajšnje bojno delovanje artiljerij v Flandriji je bilo enako onemu iz prejšnjih dni. Večjih infanterijskih bojev ni bilo. Poizvedovalne sunke Angležev smo zavrnilo na mnogih krajih, tudi v Artoaju. — Arm. sk. nemškega ce-

sarjeviča: Artiljerijski boj, severno vzhodno od Soissons, je bil čez dan zopet živahen. Tudi zapadno od Craonne je naraščal ob priliki dveh novih, brezuspešnih napadov Francozov proti jarkom, ki smo jih bili pred kratkim vzeli severno od mlina Vauclère. Več poizvedovalnih bojev je poteklo za nas ugodno. Zapadno Suippe so vdrli saški grenadirji, zapadno od Moze bavarske naskakovalne čete v francoske pozicije in so se vrnile z ujetniki in strojnimi puškami. Bojno delovanje na severni fronti Verdena je bilo živahnejše kakor zadnje dni. — **V z h o d n o b o j i š č e:** Čete, boreče se na otoku Oesel pod poveljstvom generala pehote Kathena, so včeraj popolnoma osvojile otok. Na polotoku Sworbe so se branile ruske čete, ki so bile tam odrezane, s trdovratnim odporom. Težke obrežne baterije so obmolknilo vsled ognja z naših ladij. Proti vzhodnem obrežju smo sovražnika tako ostro pritisnili, da so se rešili le deli čez jez, ki vodi v Moon. Pri bojih za mostišče Orisar na vzhodnem koncu otoka Oesel so delovale uspešno od severne strani naše pomorske brambne čete. Doslej smo našli nad 2400 ujetnikov. Naše čete na kopnem so dobile doslej 30 topov, 21 strojnih pušk, nekaj letal in mnogo vpreg. Naše čete na kopnem so z izvrstnim sodelovanjem oddelkov brodovja, ki je pod poveljstvom viceadmirala Schmiedta, izvršilo bivstven del svoje naloge v 4 dneh. V zalivu Rige smo zasedli otoke Runä in Abro. — Na fronti na kopnem nobenih posebnih dogodkov. — **M a c e d o n s k a f r o n t a:** V planjavi Strume so prepustili Bolgari Angležem nekaj krajev. — Prvi gen. kv. mojster: von Ludendorff.

Italijansko vojno poročilo.

Italijansko vojno poročilo z dne 15. oktobra poroča o dogodkih na soški fronti: Ob fronti julijskih alp so se vršile živahne infanterijske akcije. Na južnem pobočju Rombona smo ujeli vsled posrečenega podjetja nekoliko mož sovražne posadke. Tudi med Kostanjevico in Selom smo vdrl v neko jamo nasprotnika ter vjeli nekoliko sovražnikovega moštva. V dolini Brestovice smo razkropili močno sovražno patroljo, ki se nam je bila približala pod zaščito sovražne artiljerije. Pri Lokovcu smo odbili sovražni napad, ki je segal od Flondarja do morsklega obrežja.

Politični pregled.

— **Friedjung za združenje Jugoslovancov.** »Sarajevoer Tagblatt« objavlja sledečo izjavo znanega nemškega publicista dr. Friedjunga o jugoslovanskem problemu: Edino pametna rešitev jugoslovanskega problema bi bila združitev vseh Hrvatov, Srbov in Slovencev v okviru habsburške monarhije. Bode li to mogoče je še odvisno od raznih razmer, v prvi vrsti od konca svetovne vojne. Kakor se redko reševajo pereča vprašanja brez ostankov, tako treba računati tudi s tem, da se tudi jugoslovansko ne bo rešilo popolnoma. V politiki se mora računati s faktorji moči, a danes so Madžari tista moč, ki se upira z vsemi razpoložljivimi sredstvi odstopiti Hrvaške in Slavonije, kakor tudi ujedinjenju jugoslovanskega ozemlja donavske države v eno samostojno skupino dežel. Znatno napredek bi bil, če bi se sklenila med donavsko monarhijo in Srbijo carinska, trgovska in vojaška konvencija. Kar se tiče hrvatskega vprašanja v ožji Hrvatski, bi bilo treba razrešiti hrvatsko deželno avtonomijo, posebno na finančnem polju. Končno izjavlja dr. Friedjung, da ta trenutek ni pripraven, da bi se pečal s premišljevanji o bodočnosti, dokler še divja boj na vseh straneh in dokler se ne razbistrilo razmere v podonavski državi.

— **Kramařov prihod v Prago.** Dr. Kramař je prispel predvčerajšnjem zvečer v Prago. Na tisoče občinstva ga je pričakovalo. Predsednik mladočeškega akcijskega odbora ga je pozdravil. Kramař je odgovoril ter potem vstopil na voz, da se odpelje v svojo vilo. Nepregledna mno-

žica mu je prirejala ovacije, spregla konje ter ga spremila do njegovega stanovanja. Pri predvčerajšnjem občnem zboru delniške tiskarne »Narodnih Listov« je upravni svet odstopil. V upravni svet so bili izvoljeni dr. Kramař, dr. Rašin in drugi njuni pristaši.

— **Gospod Capelle in socialistični »veleizdajalci.«** V draždamskem listu »Neueste Nachrichten« je izšla oficijozna obtožnica državnega tajnika Capelleja, češ da je postopal povsem samovoljno, ko je »razkrival« veleizdajstvo neodvisnih socialistov. List piše: »Rajhs-kancler se ni prav nič dogovoril z državnim tajnikom mornariškega urada o tem, da se naj obdolže poslanci ali pa stranka neodvisnih socialistov veleizdaje ali sokrivde, temveč je rajhskanclerja postopanje gospoda Capelleja prav tako presenetilo kakor rajhstag. Rajhs-kancler je vedel, da so bili mornarji, obdolženi veleizdaje in po zakonu obsojeni in kaznovani, pristaši neodvisne socialne demokracije. To so priznali sami in je bilo ugotovljeno tudi v aktih. To dejstvo je hotel uporabiti gospod Capelle. Namen njegovega sporočila naj bi bil, da v rajhstagu dokaže, kako zmede metoda neodvisnih socialnih demokratov razburjene ljudi in jih zapeljuje; in zato se ne more priznati neodvisnim socialnim demokratom one svobode, ki jo uživajo druge politične stranke. Zakaj je prekoračil državni tajnik te meje, ni jasno, tem manj, ker je dognal nekaj dni preje konsilij, sestavljen iz rajhs-kanclerja, zastopnikov strank večine in državnega pravdnštva, da predloženi material ne zadošča, da bi se nastopalo kazensko pravno proti onim poslancem.«

— **Moderna diplomacija.** Ustanova diplomacije je jako stara uredba, ki so jo poznali že najstarejši vladarji. Danes je diplomacija organizacija vlad in ima nalogo pospeševati interese držav zlasti v inozemstvu. Kako opravlja diplomat to nalogo, je odvisno od njegove sposobnosti ali pa tudi od njegove vlade. Med ljudstvom diplomati nimajo posebnega zaupanja, ker ne zastopajo ljudskih interesov, marveč v prvi vrsti interese vladajočih kapitalističnih skupin. Zaradi tega mora biti po mnenju vladajočih slojev diplomacija tajna, podobna spletkarstvu, neodkritosrčnosti. Sedaj imamo vojno; svet se je razdelil v dva velika tabora, ki spletkarita in hujskata drug proti drugemu na vse pretege. Tudi delovanje diplomatov je v vojni nekoliko različno od delovanja ob mirnih časih. Ob mirnih časih deluje »umetnost« diplomacije povsem tajno. Ljudske množice so pa sedaj povsod vprežene v vojno; diplomati nimajo direktnih stikov med seboj in ne morejo vplivati tako odločno na razvoj dogodkov za kulisami kakor sicer, zato stopajo pred javnost, pred časnikarje, kjer govore o »položaju,« ter zbujaajo s tem v taboru nasprotnikov ostre in pikre odgovore. Casopisje objavlja in razpravlja potem na široko in dolgo o »razpoloženju« v nasprotniških taborih, ki se naslanja na kričave izjave posameznikov in ustvarja s tem umetno vojno razpoloženje po vseh deželah ter onemogoča resno delo za mirovno razpoloženje, dasi tli že v srcih vsega človeštva močno hrepenenje po miru. Tudi o miru pišejo, toda prej s posmehom nego z resnobo. V tem tiči bistvo moderne diplomacije. Delavska internacionala se s tako diplomacijo, ki ne pove jasno vojnih smotrov, na podlagi katerih bi ne bilo mogoče resno razpravljati o možnosti miru, ne strinja. Iz vseh dežela prihajajo vesti, da zastopniki socialistov zahtevajo jasnost, da hočejo mir, ki osvobodit človeštvo in zagotovi trajen mir, a diplomati molče o podlagi za mirovne razprave, pač pa zastavljajo dalje uganke in nete sovražnosti z njimi, ker tako zahteva moderna diplomatska umetnost.

— **Socialistični razgovori v Štokholmu.** Da se doseže stik s konferenčnim odborom, je prispel rumunski socialist Rakovski iz Petrograda v Štokholm. Kakor znano, je bil Rakovski 1. maja po revolucijskih ruskih četah v Jašu na Romunskem osvobojen. Rakovski je izjavil, da so razmere v Romunski nevzdržne dežela je v vojaškem oziru premagana, gospodarsko pa uničena. Umrljivost v Rumuniji je izredno visoka. V Rumuniji umrje na legarju 80 opstotkov bolnikov, Kot cilj stranke je označil Rakovski zvezno republiko vseh bal-

kanskih držav poleg demokratične Avstro-Ogrske, kjer mora v bodoče vsak narod imeti pravico, da si sam izbere svojo ustavo

— **Dogodki v Rusiji.** Milanski „Secolo“ poroča iz Petrograda, da je delavski in vojaški sovjet z veliko večino sprejel resolucijo, ki proti novi vladi odločno protestira. V Moskvi so delavci povsod delo ustavili. V Taškentu je izbruhnil upor revolucijskega značaja. Uporniki, katerim so se pridružili tudi vojaki, so zasedli poštno in brzojavno poslopje ter so prepredili vsako zvezo s centralno vlado. — Berlinska „Vossische Zeitung“ poroča, da se je konflikt med centralnim odborom ruske izhodnomorske mornarice in provizorično vlado vnovič jako poostil. Centralni odbor zahteva, da se takoj uvedejo mirovna pogajanja. Glasom italijanskih poročil je izjavil general Aleksejev: Ako v trenutku sestanka konferenca alirancev položaj Rusijo ne bo tak, da bi mogoče vzbuditi zaupanje pri alirancih, potem je bolje, da vlada sploh ne pošlje nobenega zastopnika Pariz. — Petrograška brzojavna agencija poroča, da je Kerjenski obolel na influenci. Ostal je v glavnem stanju in ne more iz postelje. Tekom tedna se vrne v Petrograd.

— **Ribot o Alzaciji-Loreni.** V francoski zbornici je govoril minister vnanjih zadev Ribot in rekel: Živimo v času, ko ne sme biti slabosti ne v deželi ne v vladi. Edinost med zavezniki je potrebnejša nego kdaj prej. Ker Nemčija ne more zmagati z orožjem, bi rada zavezniške razdvojila. Kar se tiče Alzacije-Lorene, je to pravno vprašanje, ki je s pravičnim mirom nerazdružljivo zvezano. Če bi se sklenil mir, ne da bi se popravila krivica glede Alzacije-Lorene, bi morali naši otroci še enkrat v grozoto vojne. Naši zavezniki Nemčiji niso šli na led. Asquith je že povedal in včeraj je ponovil Lloyd George: Alzacijo-Loreno dobi Francija nazaj. Če ostanemo odločni, odkritosrčni in edini, bomo zmagali silo in izdajstvo.

Državni zbor.

Na Dunaju, 16. okt.

Ob začetku seje predloži ministrski predsednik zakonski načrt, s katerim se izpremeni delokrog nekaterih ministrstev z ozirom na ustanovitev posebnega ministrstva za socialno oskrbo; finančni minister predloži zakonski načrt glede davka na vino in povišanja davka na šumeča vina.

Dogodki v Wagni.

Na dnevnem redu je poročilo begunskega odseka o dogodkih v Wagni. Poročevalec dr. Degasperij izjavlja, naj se postopa z begunci kakor s polnopravnimi državljani. Poslanca Halban in dr. Faidutti govorita tudi v zmyslu poročevalca.

Nato govori posl. Einspinner (nemški Nationalverband). Njegov govor ni drugega nego obdolžitve proti beguncem v taborišču Wagna, ki se nočejo podrežati zakonom in ukazom. Begunce dolži nasilja, poljskih tatvin itd. Pravi, da se nobeni družini ne godi tako dobro kakor beguncem, da imajo obilno hrano in da je dogodek od 4. oktobra, ko je bil ustreljen deček Pucli le sad vednega hujskanja med begunci proti nemškemu nastavljenecem v taborišču. Poročilo begunskega odseka da je enostransko pobarvano mnenje poročevalcev. Bugatta in Pittonija dolži, da sta potvorila stvarni položaj, zato da lahko trdita, da je oni dogodek le izraz nevolje beguncev proti upravi. Potem ostro napada ministra za notranje zadeve grofa Toggenburga, ker je dejal, da nastopi z največjo brezobzirnostjo proti uradniku, ki je zakrivil oni dogodek. Einspinner se povzpne nato do trditve, da se v Avstriji uporablja največja brezobzirnost le tedaj, kadar je treba nastopiti proti nemškemu uradniku!! Ob koncu svojega govora zavpove Einspinner vladi sledeče: »Vlada naj gleda, da izgine z vsem tem svojim begunskim taboriščem v Wagni iz Štajerske. Ali red in varstvo za prebivalstvo, ali pa proč z ljudmi, ki se nočejo podrediti zakonom. Svarim vlado, naj ne žene stvari tako daleč, da se bo prebivalstvo samo branilo!« Eins-

spinner smatra, da nima poročilo begunskega odseka drugega namena, kakor da prežene vestne nemške uradnike z njihovih mest v taborišču in jih nadomesti s poslušnimi orodji gotovih ljudi! Einspinner zakliče: »Roke proč od naših nemških uradnikov na Štajerskem, tako kličem gospodom z juga, ki ne žele drugega, nego da bi dobili upravo v Wagni v svoje roke«. Končno predlaga: Vlada se pozivlja, da poroča poslanski zbornici o dogodkih v Wagni 4. oktobra na podlagi sodnijske preiskave, ki je v teku in o drugih razmerah v taborišču pa na podlagi objektivnih uradnih poizvedb.

(Ves govor nemškega junaka Einspinnerja je krepak izliv narodnega sovraštva proti ubogim italijanskim beguncem, ki gotovo niso radi v taborišču. Kdor pozna delovanje poslanca sodruga Pittonija, ta ve, da ni bolj objektivnega človeka, in sodruga Pittonija dolži Einspinner, da potvarja pravi položaj v taborišču. Tako izgleda ljubezen do bližnjega, kadar jo mrcvari nemški nacionallec. Begunce črti le zato, ker so Italijani; njihovega nezakriviljenega trpljenja ne vidi.)

Za Einspinnerjem govori minister za notranje zadeve grof Toggenburg, ki hvali vnetost nemških uradnikov v Wagni, katerih edina napaka je ta, da ne razumejo italijanščine. O furlanskih Italijanih, ki so v Wagni, pravi, da so skoz in skoz dobrodušen narod. O orožniku, ki je ustrelil dečka, trdi, da ni imel drugega namena, kakor da izpolni svojo dolžnost. Končno pove, da je disciplinarno kazensko postopanje odslej popolnoma odpravljeno iz taborišč, ker ni tako postopanje utemeljeno v nobenem zakonu. Kadar bo izvedel nova dejstva o dogodku v Wagni, bo o njih poročal poslanski zbornici. Izjavi: Za enkrat sklenemo lahko diskusijo z izrazom najiskrenejšega sožalja ubogi materi. Prosim zastopnike beguncev, naj vplivajo na begunce v tem zmyslu, da ne dajejo prebivalstvu v zaledju povoda za sovražna čuvstva, zastopnike zaledja prosim, naj pomislijo, kakšni nesrečni, vseh obzirnov vredni ljudje so begunci in da delujejo na to, da žive begunci z zaledjem v dobrih odnosih še v tem ne predolgem času, kakor upam, ko bo konec te bede. (Odobranje).

Ko se je razvila debata o dogodkih v Wagni je izjavil sodrug Pittoni, da so zastopniki begunskega odseka v Wagni delovali na to, da se sprijaznita nemški in italijanski narod.

Grof Lasocki zahteva, naj se izpuste begunci iz taborišč.

Glavni govornik dr. Laginja izjavi, da soglašja s predlogi begunskega odseka. Nato preide zbornica li glasovanju. Sprejeti so predlogi odseka. Einspinnerjev predlog propade, zanj je le 71 glasov, proti pa 100.

Za predlog glasujejo le nemški nacionalci in krščanski socialci.

Meso in slanina z Ogrskega.

Poslanci dr. Schürff, Kraft in tovariši izročijo ministru za prehrano Höferju nujno vprašanje glede dobave ogrskega prašičjega mesa in slanine za Avstrijo.

Minister za prehrano Höfer pojasnjuje najprej sedaj veljavni dogovor z Ogrsko glede dobave živine in slanine. Pravi, da stremi vlada po tem, da se zviša dobava. Za gov. živ. z Ogrskega velja najvišja cena 5 do 6 K žive vage, za prašiče enako. Ker se pa na Ogrskem po najvišjih cenah ne dobi vedno dovolj živine, zato jo plačujejo preko najvišjih cen, samo da jo dobe. Da se odpravi to preplačevanje, namerava vpeljati ogrska vlada centralno gospodarstvo. O tem se sedaj pogajamo. V Nagytetyeny maste 30.000 prašičev, nekaj tudi v Srbiji. Ker manjka koruze, ni mogoče mastiti večje število prašičev. Če dobimo spomladi pšenico z Romunskega, bomo lahko porabili koruzo za prešiče.

Nemški vojaki pošiljajo živila iz Galicije v Nemčijo.

Poljski socialni demokrat dr. Lieberman sporoča celo vrsto primerov, s katerimi dokazuje, da so pošiljali nemški vojaki živila iz Galicije v Nemčijo. Zavitke so deklarirali kot municijske predmete.

Posl. Kraft pove, da dobiva avstrijska državna polovica od one masti, ki se uvaža preko Nemčije 7 dvanajstink, Ogrska, ki ima sama preveč masti, dobi ostalih 5 dvanajstink, ki jih seveda s povišanimi cenami zopet izvaža. Pri slanini z Ogrske se uganja največje oderuštvo na ta način, da slanino čezmerno osole.

Konec seje ob četrt na 7. Prihodnja seja jutri. —

Dnevne beležke.

— **Kranj in Jesence-Savo** podreja ministrska naredba z dne 12. oktobra zakonu v varstvo najemnikov z dne 26. januarja 1917. Doslej ti kraji še niso imeli tega varstva. Zakon v varstvo najemnikov prepoveduje zvišanje najemnine brez dokaza večjih obremenitev gospodarja po davkih ali dokladah in eventualno dražje uprave. Zakon velja za vse poviške najemnine, ki so se naložili najemnikom po 1. avgustu 1917, če jim je stranka pritrdila ali ne. Gospodar tudi ne sme odpovedati najemnikom stanovanja brez tehtnega vzroka do konca leta 1918. Ustanovi se posebno sodišče, ki sestoji iz predsednika in zastopnikov gospodarjev in najemnikov. Delavski zaupniki naj se zato zglase pri občini in predlagajo županu, oziroma okrajnemu glavarstvu prisednike, da bodo imeli v najemnem uradu dobro zastopstvo ter vplivajo, da se najemni urad čimprej ustanovi. Tožbe in pritožbe se podajajo ustno ali pismeno in so proste vsakršnih pristojbin. Razprave so javne.

— **Gospodarski pomožni urad za vpklicane.** Ta urad je na razpolago vsem častnikom in moštvu, ki niso mogli pred odhodom k vojakom urediti svojih privatno pravnih zadev. V takih primerih, kjer zahtevajo zakoniti predpisi pomoč odvetnika pri sodiščih ali pri pritožbah na upravno sodišče, pomaga ta urad do pravne moči. Gospodarski pomožni uradi so v Ljubljani (sodišče, soba št. 121 in na magistratu), pri okrajnih glavarstvih in po večjih občinah.

— **Dobro so naložili.** Neznani tatovi so vlomili v klet trgovca Alojzija Lavrenčiča na Vrhpolju in odnesli okolo 30 kg salam, 20 kg sirovega masla in masti, 50 litrov žganja, 180 kg krompirja in 1 hl vina. Vse blago je vredno nad 2000 kron.

— **Tobak na karte.** Z Dunaja poročajo, da se je finančna uprava končno vendar odločila, urediti prodajo tobačnih izdelkov. S 1. januarjem 1918 se uvedejo karte za prodajo smotk, cigaret in tobaka. Administrativne oblasti se baje že bavijo s podrobnimi določili za razdelitev tobačnih izdelkov.

Vrnili smo materi zemlji truplo

DR. JANEZA EVANGELISTA KREKA.

Na zadnji poti ga je s hvaležno molitvijo spremljal ves jugoslovanski narod.

Zahvaljujemo se zastopnikom českega, hrvaškega, srbskega in slovenskega naroda, vsemu slovenskemu ljudstvu, ki je ob pogrebu veličastno pokazalo svojo ljubezen do velikega pokojnika, raznim oblastim, korporacijam, organizacijam, strankam in stanovom, posebno pa prevzvišenemu ljubljanskemu vladiki dr. Antonu Bonaventuri Jegliču, ki je vodil pokojnika k večnem počitku v domači slovenski zemlji.

V LJUBLJANI, dne 15. oktobra 1917, na 8. dan smrti.

Slovenska krščansko socialna zveza.

Zadružna zveza v Ljubljani.

Jugoslovanska Strokovna zveza.

— **Kdor ve**, kje je sedaj Valentin Štrukelj, ki je prej stanoval v Gorici, via Boschetto št. 14, naj sporoči njegov naslov sledečemu povpraševalcu: Štrukelj Otavio, k. u. k. Feldbahn, 8. Komp., Marine Feldpost, Pola.

— **Petrolej in sveče**. Dne 9. oktobra je imel pododbor, katerega je trgovsko ministristvo ustanovilo v svrhu, da izjavi svoje mnenje o načelnih vprašanjih razdelitve petroleja, pod predsedstvom poslanca dr. Freisslerja svojo tretjo sejo: Zastopnik trgovskega ministristva je poročal o razdelitvi petroleja v preteklem poletju. Vsled raznih prihrankov pri petroleju, ki je bil namenjen v tehnične in industrijske svrhe, se je mogel kontingent za splošni konsum nekoliko zvišati. Uredba glede razdelitve petroleja, kakor jo je določilo trgovsko ministristvo in deželne politične oblasti, se je vzela na znanje. Množina sveč, ki jih je bilo mogoče dati konsumu na razpolago, je bila vsled pomanjkanja parafina le majhna, vendar je upati, da se razmere v prihodnje zboljšajo, ker so se zaloge parafina pomnožile. Po daljši debati se je sklenilo, da je treba glede razdelitve uvesti strogo kontrolo in da bi zlasti kazalo, pritegniti tudi ženske na sodelovanje.

— **Grozna nesreča**. V Schönhausnu ob Labi se je zgodila strašna železniška nesreča ob 5. zjutraj. Vlak z otroci, ki so se vračali s počitnic, je zavozil v tovorni vlak in se je razbil. Doslej so potegnili 25 mrtvih otrok izpod zruševin, 14 ranjenih so odnesli v bolnišnico. Mrtev je tudi 1 zavirač. Nesreča se je zgodila najbrže zato, ker je bil spregledal strojevodja signal na progii.

Aprovizacija.

Meso na rumene izkaznice B. Mestna aprovizacija bo delila v četrtek, dne 18. t. m. popoldne v cerkvi sv. Jožefa meso med

stranke z rumenimi izkaznicami B. Določen je ta-le red: Od pol 2. do 2. št. 1 do 200, od 2. do pol 3. št. 201 do 400, od pol 3. do 3. št. 401 do 600, od 3. do pol 4. št. 601 do 800, od pol 4. do 4. št. 801 do 1000, od 4. do pol 5. št. 1001 do 1200, od pol 5. do 5. št. 1201 do 1400, od 5. do pol 6. št. 1401 do 1600, od pol 6. do 6. št. 1601 do konca. 1 oseba dobi četrt kg, 2 osebi pol kg, 3 do 4 osebe tri četrt kg, 5 do 6 oseb 1 kg, 7 do 8 oseb 1 in četrt kg, več oseb 1 in pol kg. — Kilogram stane 2 kroni.

Špeh za IX. okraj. Stranke IX. okraja prejmejo špeh dne 18. t. m. popoldne, na Poljanski cesti št. 15. Od 2. do 3. pridejo na vrsto št. 1 do 200, od 3. do 4. št. 201 do konca. Vsaka oseba dobi četrt kg. — Kilogram stane 8 K 80 vin.

Zelje za IV. uradniško skupmo. Stranke z izkaznicam IV. uradniške skupine prejmejo zelje v četrtek, dne 18. oktobra v cerkvi sv. Jožefa od 8. do 9. ure dopoldne. — Vsaka oseba dobi 1 kg. — Kilogram stane 80 vin.

Zelje za Moste. Občani Most, ki imajo rumene izkaznice, zaznamovane s črko B, prejmejo zelje v četrtek, dne 18. t. m. dopoldne v cerkvi sv. Jožefa. Od 9. do 10. pridejo na vrsto št. 1 do 800, od 10. dalje št. 201 do konca. Vsaka oseba dobi 1 kg. — Kilogram stane 80 vin. — Občani z rumenimi izkaznicami C dobe zelje kasneje.

Divji koštanj in želod

kupuje po dnevnih cenah tvrdka
VIKTORIJA PANHOLCER,
Pražakova ulica 4, Ljubljana.

OBVESTILO.

Ker se je nekdo dovolil raztrositi na deželi neresnično vest, da sem opustil svojo trgovino z vegetabilijami, naznanjam, da slej kakor prej — uže 37. leto nepretrgoma — **kupujem**

suhe jedilne gobe

in sem, ker so gospodje Leuz, Kordin in Perdan umrli, sedaj najstarejši trgovec z gobami na Kranjskem. Plačujem gobe vedno vsaj toliko, kakor vsakdo drugi.

Obenem naznanjam, da imam že 14 let v najemu prejemanje **sadeža vseh kostanjevih dreves**, rastočih ob javnih potih, drevo-redih, na sejmišču in drugih mestnih nasadih v okrožju mestne občine ljubljanske in sem vsled objavljenega razgleda mestnega magistrata ljubljanskega z dne 9. oktobra 1917, št. 14.290 **edini pooblaščenec** za prevzemanje

divjega kostanja in želoda

v okrožju mestne občine ljubljanske. Kupim vsako, tudi največjo, če tudi nad 100 vagonov znašajočo množino, in plačam za prvovrstno suho blago in sicer **divji koštanj** po K 30.— in **želod** po K 70.— za 100 kg, postavljeno v vagon na železnični postaji.

Kdor bi se branil koštanj in želod oddati, zapade prisilni oddaji tega sadeža za znatno nižjo ceno. Vrh tega se kaznujejo prestopki vsled ministrske odredbe z dne 12. sept. 1917, št. 378 drž. zak. z denarno globo do K 20.000.—, oziroma z zaporom do 6 mesecev.

V. H. ROHRMANN,

trgovec z gobami, kostanjem, žirom, želodom, raznimi medicinskimi zelišči, cvetjem, lubjem, koreninami itd. v Ljubljani, Sv. Petra cesta šte. 28.